

Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΣΤΟΝ ΜΠΑΧ

Α'

Στὰ πρῶγενέστερα μερικά σημείωματα προσπαθήσαμε νὰ δώσουμε μιά κατ' ἀνάγκη σχηματικὴν εἰκόνα τῶν διαφορῶν κατευθύνσεων στὴ σύγχρονη μουσικὴ. Δέον νὰ ὁμολογήθῃ, ὅτι τὸ κύριο χαρακτηριστικὸ τῆς εἰκόνας αὐτῆς εἶναι ἡ γενικὴ σύγχυση στὴν αἰσθητικὴν στὴν τεχνολογίαν, ἀγύχωση ἀκόμα καὶ σὲ ζητήματα μουσικῆς γραμματικῆς καὶ γλώσσας. Καὶ χεῖριστο ἤλων τῶν δεινῶν: βρίσκεται ἀταραγμένη, διαλυμένη ἢ βασικὴ ἀρχὴ τῆς ἐνότητος στὴν τέχνη. Δίχως αὐτὴ καμμιὰ πνευματικὴ προσπάθεια δὲν μπορεῖ ν' ἀναρριχηθῇ σὲ κάποιο ὁπωσδήποτε ἀνώτερο γενικὸ ἐπίπεδο. Ὑστερ ἀπὸ πένητα περίπου ἐτῶν μουσικοσυμβατικὴ κραπάλη, οἱ σύγχρονοι ζωντανὰ μουσουργοὶ (κατ' ἀντίθεσιν μὲ τοὺς ἐκ γενετῆς παρωχημένους) ἀξιωματικοὶ καὶ φυσικὰ φρονιμώτεροι ἀπὸ τοὺς ἀμεσοὺς προκατόχους τους, παίρνουν τὸν κοπιῶδη ἀνήφορο τῆς παντοίας ἀνασυντάξεως. Ἔργο τραχὺ αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ, πού ἐρχεται νὰ συνταράξῃ κάθε τόσο ὁ σάλος τῶν πολιτικῶν καὶ κοινωνικῶν κλονισμῶν. Ἀξιότιμον, ὅθεν, στοργῆς καὶ σεβασμοῦ ἢ προσπάθεια. Μποροῦμε νὰ τὴν παρακλουθίσωμε μὲ πραγματικὸ, νομίζω, ἐνδιαφέρον.

Πρῶτος δρος σπαραγίτης γιὰ κάθε ἀνασυγκρότηση σ' ἐκεῖνη ἡ ἐξέγερση, ἡ δημιουργία ἐν ἀνάγκη, κεντρικῶν γνωμῶν ρυθμιστικῶν τῆς ὑπ' ἑσθιν ἐξορμήσεως. Μὲ τὴν χαλάρωση καὶ θαυμάσια ἀχρηστέυση τῶν κλασσικῶν γνωμῶν δημιουργίας (ἐνὸς Μπετόβεν, λ. χ.) οἱ ἐπερχόμενοι ρωμαντικοὶ ἐδέξασαν ἐκμαίευσαν νέους γνώμονες. Τοὺς ἔβλεπον στὸν ἐθνικὸν χαρακτήρα τῆς μουσικῆς πρῶτης ἕλης καί, στὴν περιπτώσιν κάπως ἀνωτέρων καλλιτεχνῶν, στὸν τρόπο τοῦ χειρισμοῦ ταύτης μέχρι τῆς ἀνώτερης πνευματικῆς ἀποκρυπτολογίας — τοῦθ' ὅπερ ἀποτελεῖ τὸ ὕψος — στὴν μουσικὴ Τέχνη. Δὲν εἶναι τυχαῖο τὸ γεγονός, ὅτι καθ' ὅλο τὸν δέκατον ἑνατον αἰῶνα ὁ μουσικὸς ρωμαντισμὸς συνέπεσε — κάπου-κάπου καὶ συνταυτίσθηκε — μὲ τὴν γένεσιν καὶ τὸ ξεφάνημα τῆς ἐννοίας τῶν Ἐθνοτήτων. Στὴν πολιτικὴν ἱστορίαν τόσο τῆς Εὐρώπης, ὅσο καὶ τῶν ἄλλων ἡπειρῶν, οἱ ἐθνικότητες ἐκαστὴν τὴν εἰσοδό τους κατὰ κλιμακωτὴν πρόοδον. Κλιμακωτὰ, ἐπομένως, μῆτ' ἄν καὶ σὲ τὸ ρωμαντικὸ στάδιον τῆς μουσικῆς τους ἐδηλώσασαν. Περιοριζόμενοι μόνον στὴν Εὐρώπην, ἐλάττωμα, κατὰ συνέπεια, εἴκοσι ἢ τριάντα ἐθνικῆς μουσικῆς σχολῆς, διάφορες ἠλικίας ἢ καθεμιά, σὲ διάφορα, δηλαδὴ, στάδια ρωμαντικῆς σταδιοδρομίας. Οἱ ἀρχαιότερες συμπλήρωσαν ἢ συμπληρώσαν τὴν τροχίαν τους καὶ βαδίζουν σ' ἀναζήτησιν γνωμῶν τέχνης πρὸ ἀπόλυτου χαρακτήρος. Ἄλλες ἐντροφεύον ἀκόμα πλουσιοπάροχα σὲ φολκλорιστικὸν τὸν ξεφάνωσαν, ἐνῶ οἱ προφατότεροι ἀνεύθουν στὸν δημοτικὸν στόχο ὡς τὸ ἀπαντοῖ τῆς μελλοντικῆς μουσικῆς τους δραστηριότητος. Εἶναι προφανές, ὅτι μέσα σὲ τὸ χάος μίας τέτοιας ἀξυμμετρῆς πρῶτης μουσικῆς Εὐρώπης ἐμφανίζεται ὡς ὑπερβολικὰ δύσκολος ἂν δχι ἀδύνατος, ὁ ἄλλος ἐκμαίευστος νέων γνωμῶν μουσικῆς δημιουργίας, πού νὰ ἐπιτρέπουν καὶ νὰ ὑποβάλλουν τὴν ἐπίτευξιν τῆς ἀγίας ἐνότητος. Ἐκείνη πού χαρίζεται στὴν μουσικὴ τὸ ἀνώτερον, τὸ ἀπόλυτον ἀνθρώπινον ὕψος. Κι' ὅμως τὸ ἔργο αὐτὸ κατ' ἀνάγκη θὰ συντελεσθῇ.

Οἱ γραμμῆς αὐτῆς δὲν ὑπονοοῦν κατ' οὐδὲν λόγον, ὅτι τὸ δόγμα τῆς μουσικῆς στὴν κολυμβήθρα τῆς Ἐθνοτήτος στάθηκεν ἀνώφελο ἢ στείρον. Κάθε ἄλλο. Πλούσια ἐσοδεία νέων μελωδικῶν, ἁρμονικῶν καὶ ρυθμικῶν προϊόντων παγκόσμιος προελεύσεως κατέκλυσε τὴν διεθνή μουσικὴν ἀγορὰν. Πρέπει, μολαταῦτα, νὰ τονισθῇ ἐμφαντικῶς, ἐνῶ θαυμάζουμε καὶ χειριζόμεσθε μὲ χαρὰ ὅλα τὰ ἄλλα νῦν ἐκείνη, διαπιστώνουμε, ὅστόσο, ὅτι τὰ ἀποτελέσματα τῆς ὅλης μέχρι τοῦδε ἐθνικιστικῆς λεγομένης μουσικῆς φιλολογίας, ἐλεγχόμενα μὲ τὰ κριτήρια τῆς ἀνώτατης τέχνης, βρίσκονται ὑποδεέστερα, ἐμφανίζονται σὰν μουσικὰ χαλαρὰ συνθετικὰ, σὰν αὐτοσχεδιασμοὶ μὲ στοιχειώδη ὀργανικὴ συγκρότησιν. Ἀφρονοῦν αὐτοὶ τὰ τοπικὰ χρώματα, ἀλλ' ὕστερὴν ἢ ἀνώτερη μουσικὴ σκέψιν καὶ διανόησιν. Ἀπ' ὅλη τὴν τέτοια φιλολογία αἰσθητικῆς φολκλорιστικῆς σχολῆς ἀδυνατὸ νὰ ἀνασύρωσιν τὴν μνήμην ἔστω καὶ δυὸ ἔργα, στὴν ἀνωτερότητα καὶ στὴν πνευματικότητα μακρόθεν ἀντίστοιχα μὲ μίαν Ἐβδομὴν Συμφωνίαν τοῦ Μπετόβεν, ἓνα Χορικὸ ἢ μίαν Φούγκαν τοῦ Μπάχ, μίαν λειτουργίαν τοῦ Παλαιστρίνα, ἓνα ἐκείνου τοῦ Χαίντεν. Εἶναι, ἐπομένως, φανερό, πῶς ἡ ἐμμονὴ τῶν Ἐθνοτήτων σὲ φολκλорιστικὸ μουσικὸ πρόγραμμα δχι μόνον παρακαλεῖ τὴν ἀνώτερη καλλιτεχνικὴν δημιουργίαν, ἀλλ' ἀποδεικνύεται ὀσμωρική καὶ ἀνεφικτή. Γιατὶ σὲ μίαν μουσικὴν Εὐρώπην, πού ἐσυγχωνεύεται νυχθημερόν μέσα στὴν πλημυρὰ τῶν πανταχόθεν ραδιοφωνικῶν ἐκπομπῶν, πού ὑφίσταται γενικὴν ὀλοῦθε καλλιτεχνικὴν καὶ πνευματικὴν ἀλληλοδεδίωξιν, ἡ ἀξίωσις τῶν προαναφερθεισῶν εἰκοσι ἢ τριάντα ξεχωριστῶν ἐθνικῶν μουσικῶν σχολῶν νὰ δρῶν μὲ αὐτοτέλεια καὶ μὲ αὐτάρκεια, ἀποτελεῖ μωρὴ καὶ ἀνεφικτή, ὡς εἴπαμε, φιλοδοξία. Δέον, ἐπομένως, τὰ πνευματικὰ καὶ ψυχικὰ κεφάλαια κάθε Ἐθνοτήτος νὰ ἐπενδυθῶν, δχι σὲ τὸ εὐκόλον τοπικὸν χρῶμα,

οὔτε στὴς ἐπικαίρας πατριδοκαπηλικῆς μουσικοσυμβατικῆς ἐπιχειρήσεως (κι' ἔνας Θεὸς ξέρει τί τερατώδεις διαστάσεις ἔχει πάρει ἡ τέτοια μουσικὴ κατηλιεία ἀπαγαχῶ τῆς οἰκουμένης), ἀλλο σὲ ἔργα Τέχνης γενικὰ ἀνθρώπινης διανοήσεως καὶ συνειδήσεως. Μόνον μὲ τέτοια ἔργα τέτοιου ὕψους μπορεῖ ἡ ἰδιοφυΐα κάθε Ἐθνοτήτος νὰ ὑπερηγήσῃ τὰ λίγο πολὺ στενὰ ἑδαφικὰ ὅρια καὶ ν' ἀκτινοβολήσῃ πρὸς πάντα τὰ πέρατα, ὅπου ἄνθρωποι πολιτισμένοι εἶναι ἐπιδεκτικοὶ βαθεῖαν ψυχικῶν καὶ πνευματικῶν μῦσεων.

Στὴν ἀναζήτησιν τῶν νέων γνωμῶν πού θὰ κυβερνήσουν τὴν δημιουργίαν κι' ἐξέλιξιν μίας τέτοιας μουσικῆς οἱ ἰσχυρότεροι φυσιογνωμίες τῆς Τέχνης αὐτῆς προβαίνουν, κατ' ἀναλογία μ' ἀντίστοιχα δεδομένα τῆς μουσικῆς ἱστορίας. Ἀπὸ τὴν τάση τοῦτ' ἐπρόκειτο οἱ πολλὰς ἐπιστροφῆς πρὸς τὸν δεινὸν ἢ τὰδε μεγάλο καλλιτεχνικὸν τὸν παρελθόντος, πρὸς ἐκείνη ἢ τὴν ἄλλη μουσικὴν περίοδον, πού τυχόν παρουσιάζει καλλιτεχνικὸν κλίμα συγγενικὸ μὲ τὸ σύγχρονον. Ἀνόμενος στὴς ἐπιστροφῆς αὐτῆς ἔβησε κι' ἀπόλυσε λ. χ. ὁ πριμιτιβισμὸς, ἡ τάση, δηλαδὴ, νὰ τεθοῦν σ' ἐνέργειαν πρωτογενεῖς, στοιχειώδεις γνώμονες μουσικῆς συνθέσεως. Ἡ διαλεκτικὴ τῆς αἰσθητικῆς αὐτῆς κοσμοθεωρίας φέρει τὸν σύγχρονον ἄνθρωπον ἐξεπεσμένον πνευματικὰ κι' ἀποφιλωμένον ἀνωτέρων ἐννοιῶν καὶ συλλήψεων. Τὸν θέτει σὲ μοῖρα θρέφους ἢ τὸ πολὺ ἀξέστονον μείρακος. Τὸ πρέπειν ἀπλῶς, στοιχειώδη συναίσθηματα. Ἀνατρέχει, ἐπομένως, σὲ ὑποτιθεμένη ἀντίστοιχον ἱστορικὴν περίοδον καὶ μὲ ἀφελὴ καθίζησιν τῆς ἐαυτῆς τοῦ σὲ τεχνητὰ πρωτογενεῖς αὐτὸ ἐπίπεδο, σκορῶναι κατ' ἀναλογία γνώμονες μουσικῆς αἰσθητικῆς. Γιὰ τὴν μεγαλύτερη ἀληθοφάνειαν καὶ πιστότερη ἀκρίβειαν στὴν ἀνὰ χείρας ὑπόθεσιν προβαίνει στὴν ἐπιστροφή σήμερινῶν πρωτόγονων δεδομένων ὅπουδήποτε τυχόν μποροῦν νὰ ἐξευρεθῶν. Καὶ πού ἄλλου; παρά στὴν Ἀφρική, στὴν Πολυνησίαν: Ἡ περίοδος petit-peuple, στὴ μουσικὴ ὑπῆρξεν, τὰ τελευταῖα χρόνια, τὸσον ἰσχυρὰ καὶ παταγώδης ὅσο καὶ στὴς πλαστικῆς τέχνης. Κάποια δόση ἀνήφορον ὑστερισμοῦ δὲν ἔλειπεν ἀπὸ τὴν ὅλη ἀναταραχὴν Διερωτώμεθα, μολαταῦτα, πῶς ἓνας Εὐρωπαῖος, πού εἶναι ἀσφαλῶς ὑπερπολιτισμένος, μπορεῖ, παρ' ὅλη τὴν καλὴ πιάσιν, τὴν καλὴ θέλησιν, νὰ ἀνασυνθέσῃ τὸν αὐτὸν τὸν κατὰ πρωτογενῆ τρόπο καὶ νὰ δημιουργήσῃ αὐθόρμητη τέχνη μὲ κεντροαφρικανικὰ ἢ πολυνησιακὰ δεδομένα. Δὲν εἶναι, ἐπομένως, ἐκπλαγκτικὸν ὅτι οἱ πριμιτιβιστικῆς προσπάθειες στὴ μουσικὴ δὲν ρίζωσαν ποτενῶς.

Σὲ πολὺ ἀνώτερον ἐπίπεδο ἄλλη μίαν ἐπιστροφήν ἔδωκε πολὺ ἀξιολογητὸν ἀποτέλεσμα. Ἐνωροῦμε τὴν ἐπιστροφήν στὸν 18ον αἰῶνα, πού μὲ τὴν εὐστοχίαν καὶ λεπτότητα ἔθεσε σ' ἐνέργειαν ὁ Γάλλος συνθέτης Μωρίς Ραβέλ, πού ἀκολοῦθον ἀκόμα καὶ σήμερον μερικὸν νεότερον μουσουργοί. Ὁ αἰῶνας ἐκεῖνος ἐνσαρκώνει γιὰ κάθε πολιτισμένον ἄνθρωπον τὴν ἐποχὴ ὅπου σπίνθηξε τὸ γοργὸ πνεῦμα, γοήτευαν ἡ χάρη κι' ἡ ἐξυμνησμένη εἰσηματικότης, ἐπικρατοῦσαν ὁ εὐφορικὸς σκεπτικισμὸς κι' οἱ ἱπποτικοὶ καλοὶ τρόποι. Ἀς θυμηθῇ, λ. χ., ὁ ἀναγνώστης τὴν Ἐπιδάνα γιὰ μίαν νεκρὴν Ἰνφάνταζ, τὸν Ἐτάφο τοῦ Κουπερέν κι' ἄλλα παρόμοια ἔργα τοῦ μεγάλου αὐτοῦ καλλιτέχνη. Ἔμπασε στοὺς καιροὺς μας, διαστρόχως, σκληροῦς, συχνὰ καὶ χυδαίους, τὸν λεπτὸν κι' ἀριστοτεχνικὸν τόνον, τὴν ἐντέλεια τοῦ ὅρους καὶ τῆς τόσο μετρημένης, ἀπαισιῆς καλλιτέλειος. Μ' ὅλα τὰ ἄλλα τὰ προσόντα ὁ 18ος αἰῶνας δὲν μὰ ἔδωσε (οὔτε μποροῦσε νὰ δώσῃ γιὰ λόγους στοῦς ὁσποῖς δὲν μπορούμε νὰ ἐπεκταθοῦμε) ἱσχυρὰ καὶ γόνιμα δεδομένα γιὰ καθοδήγησίν μας σὲ ἔργα τῆς μουσικῆς ἀνασυγκροτήσεως, πού μὰς ἀπασχολεῖ σήμερον. Ἦταν αἰῶνας πού ἐκλείνεν ἓνα μεγάλο ἱστορικὸν κύκλον, τὸν κύκλον τοῦ προαναστασιατικοῦ (1789) ἀπαράμιλλου γαλλικοῦ πολιτισμοῦ. Ἦταν αἰῶνας, πού γύριζε τὴν πλάτες στὰ ἐπερχόμενα συγκλονιστικὰ γεγονότα, ὁ παραχώδης κυματισμὸς τῶν ὁπίων ἐντείνεται ὀλοῦαν. Στὴν ἀναζήτησιν εὐσταθέστερων γνωμῶν γι' ἀνάκτησιν τῆς χαμένης ἐνότητος στὴν μουσικὴ ἄλλη μὰς φαίνεται ἡ πραγματικὰ γόνιμη ἐπιστροφή, ἡ ἐπιστροφήν στὸν Ἰωάννη Σεβαστιανὸν Μπάχ. Περὶ αὐτῆς σὲ προσεχῆς.

ΠΕΤΡΟΣ ΠΕΤΡΙΔΗΣ

Ο Π. ΚΛΟΝΤΕΛ 80 ΕΤΩΝ

Ὁ Π. Κλοντέλ, ὁ μεγάλος Γάλλος καθηγητῆς, ποιητῆς καὶ διπλωμάτης, γίνεται ἑβέτος ὀγδόντα ἐτῶν. Γεννήθηκε στὴς 6 Αὐγούστου 1868.

Πρὶν διορισθῆ πρέσβους σὲ Τόκιο, εἶχε ἀποφασισθῇ ὅτι θὰ ἀντιπροσωπεύσῃ τὴν Γαλλίαν στὴ Βερολίνον, ἀλλ' ἡ τότε Γερμανικὴ Κυβέρνησις δὲν ἐνέκρινε τὸν διορισμὸν του. Οἱ Γερμανοὶ δὲν τοῦ συγχωροῦσαν ὅτι ἄμα ἦταν νέος εἶχε κατακρίνει ἀσάφην τὸν Γκαίτε.

Μερικοὶ τὸν θεωροῦν ποιητὴ πολὺ σκοτεινὸν. Ὁ ἴδιος ἀποδίδει τὴν κρίσιν αὐτὴν σὲ τὸ ὅτι τὰ μάτια τῶν συγχρόνων του δὲ ξέροντο καὶ βλέποντο τὸ ἀληθινὸ φῶς. «Ἐγώ, αἵμα κάποτε: «Ἐνα ἔργο ὄρα εἶναι καὶ φωτεινὸν φωτίζει ὅλα ὅσα τὸ περιβάλλουν».

ΕΙΣ ΟΠΙΣΘΕΝ ΤΟΥ ΨΙΔΗΡΟΥ ΠΑΡΑΠΕΤΑΣΜΑΤΟΣ

ΤΟΥ ΑΡΧΙΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΟΥ ΓΚΟΜΟΥΛΚΑ ΤΑΣΤΑΣΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΡΩΣΣΟΚΡΑΤΟΥΜΕΝΗΝ ΠΟΛΩΝΙΑΝ ΖΩΗΡΑ ΑΝΤΙΔΡΑΣΙΣ ΤΟΥ ΠΟΛΩΝΙΚΟΥ ΛΑΟΥ

Βαρσοβίαν. Τò γεγονός, òτι ἐξεχωρήθη εἰς τὴν Πολωνίαν, ὡς ἀντάλλαγμα διὰ τὰ ἀπολεσθέντα ἐδάφη τῆς, μέρος τῆς Ρωσσίας, ἀπεδείχθη ἐκ τῶν ὑστερῶν ὅτι ἀπετέλει ἀπλῶς ἄλλο τέχνασμα τῆς Ρωσσίας, διὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ, μέσω ἑνὸς καθεστῶτος ὑποδουλωμένου, εἰς αὐτήν, ὅσον τὸ δυνατόν βαυθεράν διεισδυσιν πρὸς τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην.

Ἔτσι, τὴν στιγμὴν ἀκριδῶς, κατὰ τὴν ὁποίαν συνετρίβοντο ὑπὸ τῶν Γερμανῶν οἱ ἐπαναστάται τοῦ στρατηγοῦ Μπόρ εἰς τὴν Βαρσοβίαν καὶ ἐσφάζοντο οἱ ἐκλεκτότεροι Πολῶνοί πατριώται, ὁ Πρωθυπουργὸς τῆς ἐλευθέρας Πολωνικῆς Κυβερνήσεως ἐν Λονδίνῳ κ. Μικολάϊτσικ ἐστέλλετο, τῇ ἐγκρίσει, ἂν ὄχι τῇ ἐντολῇ, τῶν μεγάλων Δυτικῶν Συμμάχων εἰς τὴν Μόσχαν, διὰ νὰ διαπραγματευθῇ μετὰ τὸν στρατάρχην Στάλιν. Καὶ ἐκεῖ ὑπεχρεοῦτο, παρ' ὅλην τὴν δυσφορίαν του, νὰ διαπραγματευθῇ μετὰ τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς λεγομένης Πολωνικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Λουμπλίν ἢ «Ἐθνικῆς Ἀπελευθερωτικῆς Ἐπιτροπῆς», τοῦ ὄργανου δηλαδὴ, τὸ ὁποῖον εἶχε δημιουργήσει ἡθὴ ἀπὸ τινος καιροῦ ἡ Μόσχα, διὰ νὰ προχωρήσῃ βαθμιαίως εἰς τὴν ὑποταγὴν τῆς Πολωνίας.

Ἀπὸ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἀρχίζομεν νὰ γνωρίζομεν τοὺς ἀφωτισμένους πρᾶκτορας τῆς Μόσχας, παλαιούς Πολωνοὺς κομμουνιστὰς ἢ ἀποστάτας ἀξιοματικῶς, οἱ ὁποῖοι κυβερνοῦν σήμερον τὴν Πολωνίαν ἢ ἀκριβέστερον εἶναι οἱ ἐκεῖ τοποθρητῆται τοῦ Κρεμλίνου. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἀρχίζει καὶ διὰ τὴν Πολωνίαν ἡ τῶσον γνωστὴ πλέον διαδικασίᾳ, ἡ ὁποία διὰ τῶν λεγομένων «Κυβερνήσεων Ἐθνικῆς Ἐνώσεως», ὁδηγεῖ ἀναποφύκτως εἰς τὴν κατὰκτησιν τῶν πλέον ἐπιβαρῶν θέσεων ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς, εἰς τὴν βαθμιαίαν ἐξόντωσιν τῶν ἀντιπάλων των καὶ τέλος εἰς τὴν πλήρῃ ὑποδούλωσιν τῆς χώρας.

Ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ἀντιπροσωπείας τῆς «Ἐθνικῆς Ἐπιτροπῆς» τοῦ Λουμπλίν ἡ ὁποία τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ Αὐγούστου τοῦ 1944 συνητήθη εἰς τὴν Μόσχαν μετὰ τὸν πρωθυπουργὸν Μικολάϊτσικ, ἦτο καὶ ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς αὐτῆς Μπόλεσλαβ Μπιερουτ. Οἱ ἀτυχεῖς Πολῶνοι τὸν ἐγνωρίζαν πολλὸ καλὰ. Ἀπὸ τοῦ 1933 ἦτο γνωστὸς ὡς φανατικὸς καὶ δρῶν κομμουνιστῆς, ὁ ὁποῖος, διακόμενος ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τῆς πατρίδος του, εἶχε καταφύγει εἰς τὴν Μόσχαν, ὅπου διετέλεσε μάλιστα καὶ εἰς ἐκ τῶν γραμματέων τῆς «Κομιντέρν». Ἀλλὰ αὐτὸ δὲν ἦτο τὸ χειρότερον. Τὸ 1939 διωρίσθη ἀρχηγὸς τοῦ Πολωνικοῦ τμήματος τῆς «Γεπεοῦ» καὶ ὅταν τὸ 1939 οἱ Ρῶσοι ὡς σύμμαχοι τότε τοῦ Χίτλερ, εἰσέλασαν εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Πολωνίαν, αὐτὸς τοὺς ἐβόηθησε νὰ ἀνεύρουν ὅλα τὰ ἐθνικιστικὰ στοιχεῖα καὶ νὰ ἐξαποστῆλουν μυριάδας ἐξ αὐτῶν εἰς τὰ στρατόπεδα τῆς Σιθρίας καὶ τῶν ἀρκτικῶν περιοχῶν. Τὸ 1943 οἱ Ρῶσοι τὸν ἐξέλεξαν ὡς ἀρχηγὸν τοῦ ἀνασυγκροτηθέντος κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Πολωνίας, εἰς τὸ ὁποῖον διὰ λόγους καμουφλαρίσματος ἔδωσαν τὸ ὄνομα «Ἐργατικὸν Κόμμα Πολωνίας».

Ο ΓΚΟΜΟΥΛΚΑ ΚΑΙ Η ΔΡΑΣΙΣ ΤΟΥ

Εὐθὺς ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς ὁ Μπιερουτ εἶχεν ὡς κύριον βοηθὸν καὶ συνεργάτην του τὸν Βλαδισλαβ Γκομουλκα. Παλαιὸς καὶ αὐτὸς κομμουνιστῆς, εἶχε τύχει τῆς ἰδιαίτερης μετακατασκευῆς τῶν ἐκλεκτῶν στελεχῶν τῆς παγκοσμίου ἀνατρεπτικῆς ὀργανώσεως εἰς τὴν Μόσχαν καὶ εἶχε διακριθῆ τῶσον ἐκεῖ, ὅσον καὶ ἀργότερον εἰς τὴν Πολωνίαν διὰ τὸν ἄγριον φανατισμὸν του καὶ διὰ τὴν ἀπόλυτον ἀφοσίωσιν εἰς τὸν Στάλιν, ὁποῖος ἰδιαίτερος τὸν συνεπέθει.

Λόγῳ τῆς ἐμπιστοσύνης, τὴν ὁποίαν ἐνέπνεεν οὕτω εἰς τὴν Μόσχαν καὶ τῶν προηγουμένων σοβαρῶν ὑπηρεσιῶν του πρὸς τὸν κομμουνισμὸν, ὁ Γκομουλκα ἀνέλαβε προέχουσαν θέσιν εἰς τὸ νεοσύστατον «Ἐργατικὸν κόμμα» τῆς Πολωνίας. Οὕτω μαζῇ μετὰ τοὺς Μπέρμαν, Ζαμπρόσκι, Μήντς, Μπρερόστα καὶ Σπυτοσόλσκ ἀπέτελεσεν ὁ Γκομουλκα εὐθὺς μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν Γερμανῶν ἀπὸ τὴν Πολωνίαν, τὸ μυστικὸν ἐκείνο σῶμα, τὸ ὁποῖον ἀντεπεκρίνω πρὸς τὸ περιβόητον «Πολιτ-Μπουρῶ» τῆς Μόσχας καὶ διηθύνον ἐσιαστικῶς τὰ πάντα εἰς τὴν δυστυχῆ Πολωνίαν, σύμφωνα μετὰ τὰς ἐντολὰς τῆς Μόσχας. Ὅταν δὲ ἐσχηματίσθη ἡ λεγομένη «Ἐθνικὴ Κυβέρνησις» τῆς Πολωνίας, διὰ τῆς ὁποίας τὸ κομμουνιστικὸν κόμμα ἐξασφάλιζε τὴν οὐσιαστικὴν κυριαρχίαν εἰς τὴν Πολωνίαν καὶ ὁ Μπιερουτ ἀνεκρίρυστο Πρόεδρος τῆς Πολωνικῆς Δημοκρατίας, λαμβάνων οὕτω τὴν θέσιν τοῦ ἀειμνήστου στρατάρχου Πιλοσόβσκ, ὁ Γκομουλκα διωρίζετο ἀφ' ἐνός μὲν Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμ-

ματος, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀντιπρόεδρος τῆς Πολωνικῆς Κυβερνήσεως.

Οὕτω, ἀπὸ τριετίας σχεδὸν ὁ Γκομουλκα ἦτο, εὐθὺς μετὰ τὸν Μπιερουτ, ἡ διευθύνουσα προσωπικότης εἰς τὴν Πολωνίαν. Καθ' ὅλον δὲ αὐτὸ τὸ χρονικὸν διάστημα διεκρίθη τῶσον διὰ τὸν ἀμείλικτον φανατισμὸν του εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἐναντι ὄλων τῶν ἐθνικῶν στοιχείων τῆς Πολωνίας, ὅσον καὶ διὰ τὴν προφανῆ καὶ οὐδῶδες ἀποκρυπτομένην ἐχθρότητά του ἐναντίον τῶν φιλελευθέρων δυνάμεων, ἰδιαίτερος δὲ τῶν ἠνωμένων Πολιτειῶν καὶ τῆς Μεγάλης Βρετανίας. Εἶναι ἄφθονοι αἱ περιστάσεις κατὰ τὰς ὁποίας ἐξεδήλωσε τὰ φρονήματά του αὐτὰ εἰς δημοσίους λόγους. Ὁ ἴδιος δὲ εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος διηθύνει τὸν ἄγωνα πρὸς τελικὴν ἐκκαθάρισιν τῆς Πολωνίας ἀπὸ κάθε μὴ κομμουνιστικὸν στοιχείον καὶ ὁ ὁποῖος κατεδίωξε τὸν ἄλλοτε πρωθυπουργὸν Μικολάϊτσικ, μὴδὲ κατορθώσαντα νὰ σώσῃ τούλαχιστον τὴν ζωὴν του διὰ τῆς ἐγκαίρου φυγῆς εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

Η ΑΠΟΚΗΡΥΞΙΣ ΚΑΙ Η ΜΕΤΑΝΟΙΑ ΤΟΥ ΓΚΟΜΟΥΛΚΑ

Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας εἶναι φυσικὸν νὰ προκαλῆ κατάπληξιν ἡ αἰφνιδία ἀποκήρυξις τοῦ Γκομουλκα ἐκ μέρους τῶν ἄλλων κομμουνιστῶν, καὶ ἰδιαίτερος τοῦ ἰδίου τοῦ Μπιερουτ. Αἱ πράξεις, διὰ τὰς ὁποίας τὸ ἐκδοθὲν ἀνακοινωθὲν τῷ «Ἐργατικῷ Κόμματι» τῆς Πολωνίας κατηγορεῖ τὸν Γκομουλκα, εἶναι ἀπὸ ἐκείνας, αἱ ὁποῖαι δὲν συγχωροῦνται καὶ δὲν λησμονοῦνται ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς. Ἡ «ἰδεολογικὴ στραφὴ» του πρὸς τὰ δεξιὰ, αἱ συμπάθειαι αὐτοῦ πρὸς τοὺς σοσιαλιστικὰς τῆς δεξιᾶς, ἢ ἀν' ἰθεοῦς του πρὸς τὴν πολιτικὴν τῆς Σοβιετικῆς Ρωσσίας ἐναντι τῆς Γερμανίας, ἡ τάσις του ὅπως δικαιολογήσῃ τὰ «ἐγκλήματα» τοῦ Τίτο, τὸ συμπαθίσιμά του ἐναντι τῆς σοσιαλιστικῆς πολιτικῆς τῆς Πολωνικῆς Κυβερνήσεως καὶ ἡ ἐνίσχυσις του πρὸς τὰ κεφαλαιοκρατικὰ ὑπολείμματα ἐν Πολωνίᾳ, ἰδίως δὲ πρὸς τοὺς μεγαλοβιοκράτας, ἀποτελοῦν τὰ χειρότερα πράγματα, διὰ τὰ ὁποῖα θὰ ἦτο δυνατόν νὰ κατηγορηθῆ ἕνας κομμουνιστῆς.

Φαίνεται ὅμως ἰδιαίτερος ἐκπληκτικαὶ δύο κατηγορίαι, αἱ ὁποῖαι διατυποῦνται ἐναντίον του μέχρι τῆς χθρῆς πανισχύρου κομμουνιστοῦ ἡγέτου τῆς Πολωνίας· πρώτον, ὅτι ἐξεδήλωσεν ἐχθρότητα πρὸς τὴν Σοβιετικὴν Ρωσσίαν, αὐτὸς ὁ ὁποῖος ἐθεωρεῖτο ὡς τὸ περισσότερο πεθίηνον ὄργανον τῆς Μόσχας καὶ δεύτερον, ὅτι εἶδε κάποιαν ἐπιφυλακτικότητα διὰ τὴν συγκρότησιν τῆς «Κόμινφορμ», αὐτὸς, ὁ ὁποῖος, ὅταν συνεκροτήθη ἡ «Κόμινφορμ» κατὰ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1947, μετὰ τὴν συγκέντρωσιν τῶν κομμουνιστικῶν ἀντιπροσώπων ἐπὶ διαφόρων κρατῶν εἰς τὴν Βαρσοβίαν, ὑπῆρξεν ἀπὸ τοὺς κυριώτερος συντελεστάς τῆς ὀργανώσεως τοῦ νέου αὐτοῦ διεθνῶς κομμουνιστικοῦ ὄργανου. Καὶ αἱ κατηγορίαι ἐναντίον τοῦ Γκομουλκα φαίνονται ἀκόμη πλέον ἀπίστευται, ὅταν βεβαιωθῆ, ὅτι ἡ ἐξέλιξις του αὐτῆ δὲν εἶναι πρόσφατος, ἀλλ' ὅτι τούαντίον ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἀκόμη τῆς «ἀπτελευθερώσεως» τῆς Πολωνίας εἶχον παρατηρηθῆ μερικὰ ὑποπτοὶ κινήσεις του.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἡ κομμουνιστικὴ δίωξις ἐναντίον τοῦ Γκομουλκα προσέλαβε τὴν χαρακτηριστικὴν μορφήν τῶν μεθόδων ποῦ μεταχειρίζεται ὁ Σταλινισμὸς, ὅταν θέλει νὰ ἀπαλλαγῇ ἐπικινδύνων πρῶν συνεργατῶν καὶ ὁμοϊδεατῶν· πρώτα ἡ μυστηριώδης ἀσθένεια, ἡ ὁποία ἐκ τῶν ὑστερῶν μόνον ἀποκαλύπτεται καὶ ἡ ὁποία ἐπὶ μῆνας ἀπεμάκρυνεν τὸν Γκομουλκα ἀπὸ τὴν οὐσιαστικὴν ἐξουσίαν, ἔπειτα ἡ δημοσίᾳ καταγγελία τῶν ἐγκλημάτων του καὶ τέλος ἡ δημοσίᾳ ἐμφάνισις τῆς μεταμελείας του διὰ τὰ σφάλματα, τὰ ὁποῖα ὁμολογεῖ καὶ ἀναγνωρίζει ὁ ἴδιος μετὰ συγκινητικὴν ἀφέλειαν. Ἐνοεῖται ὅτι καὶ μετὰ τὴν μεταμελίαν αὐτὴν δὲν ὑπάρχει κανεὶς ὁ ὁποῖος ἐν φαντάζεται, ὅτι ἡμπορεῖ πλέον ὁ Γκομουλκα νὰ παῖξῃ οἰονόηποτε διευθύνοντα ρόλον εἰς τὴν Πολωνίαν. Τὴν διελύθυσιν τῶν πάντων ἀναλαμβάνει πλέον ὁ ἴδιος ὁ Μπιερουτ, ὁ ὁποῖος ἐπανέρχεται καὶ εἰς τὴν ἡγεσίαν τοῦ κομμουνιστικοῦ Κόμματος, παρὰ τὴν θέσιν του ὡς Προέδρου τῆς Δημοκρατίας.

ΥΠΑΡΧΕΙ ΖΩΗΡΑ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Καὶ τίθεται τῶρα τὸ ἐρώτημα: εἰς ποῖον λόγον ὀφείλεται ἡ αἰφνιδία αὐτῆ κομμουνιστικῆς διάσπασις ἐν Πολωνίᾳ, ἐρώτημα εἰς τὸ ὁποῖον οἱ ἐναυθά Πολῶνοι ἐξορίστοι ἀπαντοῦν, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν τελευταίων πληροφοριῶν ποῦ ἔχουν ἀπὸ τὴν πατρίδα των, λέγοντες (Ἡ συνέχεια εἰς τὴν 7ην σελίδα)

σιαστικὸς κυρίαρχος τῆς δυστυχημένης Ἑλλάδος θὰ ἀνελάμβανε αὐτοπροσώπως τὴν διεύθυνσιν τῶν ἐξωτερικῶν ὑποθέσεων καὶ θὰ μᾶς ἔκανε τὴν τιμὴν νὰ ἐμφανισθῇ στὴν συγκέντρωσί μας. Ἐμετα ὁμοῦς ὅτι ἡ συγκέντρωσις αὐτὴν προεώρα τὴν σημασίαν ὅτι ἡ

καὶ γὰρ νὰ τὸν πείσετε ὅτι τῆς ὑπαγορεύουν τὰ ἀληθινὰ, τὰ σοβαρώτερα συμφέροντά του.

Ἔξερουμε ὅτι τὸ ἔργον σας δὲν θὰ εἶναι ἔυκολον. Θὰ ἔχετε νὰ παλαίσετε μετὰ μικροαστικὰς καὶ ἀντιδημοκρατικὰς ἐπιφυλάξεις, πρὸς κατάψυξιν οἱ κερ-